

TP 6.1.0.X Järjestelmän sanasto - kuvailu ja kokoelmien hallinta (vanha versio)

versio	
0.1	Sanaston luonti aloitettu (13.6.2013 mt).
0.2	Kuvailun ja kokoelmien hallinnan sanasto on siirretty kokonaisuudessaan ylläpidettäväksi Järjestelmän sanastoon (8.7.2013 mt).

Alla olevaan taulukkoon on koottu järjestelmän tehtäväalueen kannalta oleellisia termejä selityksineen. Kyseisiä termejä käytetään järjestelmän toimintaa kuvaavissa käyttötapauksissa ja -skenaarioissa ja järjestelmän kuvailua ja kokoelmien hallintaa koskevassa tietoarkkitehtuurissa.

Kuvailun ja kokoelmien hallinnan käsitteet (luonnos)

Termi		Rinnakkaistermi	Selitys	Korvaa termin	termin lähde tai huom.	Aihepiiri
Aggrekaatti						
Aineisto			Aineisto-termillä viitataan manifestaatioon ja kappaleeseen. Kuvailevien elementtien yhteydessä aineisto-termi yleensä viittaa manifestaatioon. Tiettyjen elementtien (esim. kappaleen omistushistorian tai hankintalähteen) yhteydessä viitataan aineisto-termillä kuitenkin kappaleeseen. Aineisto-termi voi viitata joko käsin kosketeltavaan (esim. äänikasetti) tai aineettomaan entiteettiin (esim. verkkosivusto). Aineisto-termi tarkoittaa yksittäisen entiteetin lisäksi myös aggregaatteja ja niiden osia (esim. kolmea karttalehteä, diasarjan yksittäisiä dioja tai tieteellisen lehden artikkelia).		RDA	
Aineiston (kappaleen) säilyttäjä			Henkilö, suku tai yhteisö, jolla on kappaleen laillinen säilyttämis-oikeus.		RDA	
Auktorisoitu hakutieto			Entiteetin vahvistettu hakutieto. Teoksen tai ekspression auktorisoitu hakutieto muodostetaan teoksen ensisijaisesta nimekkeestä, jota edeltää (jos sovellettavissa) teoksesta vastuussa olevan henkilön, suvun tai yhteisön auktorisoitu hakutieto.			
Ekspressio			Teoksen tiedollinen tai taiteellinen toteutukseen, joka voi olla muodoltaan kirjaimista ja numeroista koostuva, musiikkinuotinos, tanssinotaatio, ääntä, kuva, esine, liikettä tai näiden yhdistelmä tms.		RDA	
Ekspression tekijä			Henkilö, suku tai yhteisö, joka on mukana teoksen ekspression toteuttamisessa. Ekspression tekijöihin kuuluvat mm. toimittajat, harmonisoijat, kääntäjät, musiikin sovittajat, esittäjät, valokuvaajat, kertojat, säestyksen laatijat, transkriboijat, juontajat, pikakirjoittajat, kokoajat, kommenttien, huomautusten tms. kirjoittajat ja ekspression muut tekijät. Pääasiallisen teoksen lisäksi kommentteja tms., kuvitusta, lisättyjä stemmoja jne. sisältävien ekspressioiden tekijöinä pidetään kommenttien tms. kirjoittajia, kuvittajia ja lisättyjen stemmojen laatijoita.			
Ensisijaiset suhteet			Ensisijaiset suhteet ovat FRBR-mallissa määritellyt teoksen, ekspression, manifestaation ja kappaleen välisiä suhteita teoksesta sen toteutukseen ts. ekspression ja päinvastoin suhde ekspressiosta teokseen, teoksen ekspressiosta sen (saamaan) ilmiäsuun ts. manifestaatioon ja päinvastoin suhde manifestaatiosta ekspression tai manifestaatiosta sitä edustavaan kappaleeseen ja päinvastoin kappaleesta manifestaatioon.		RDA	
Entiteetti						
Evalointi						
Hakutieto			Nimi, termi, koodi yms., joka edustaa tiettyä teosta tai ekspressiota.			
Henkilö			Todellinen henkilö tai yhden tai useamman henkilön luoma identiteetti		RDA:n entiteetti	
Hierarkinen kuvailu			Aineistokokonaisuuden kuvailun ja aineiston osien kuvailun yhdistäminen.	monitasoinen kuvailu	RDA	
Julkaisemattoman aineiston (manifestatio) valmistaja			Henkilö, suku tai yhteisö, joka on vastuussa julkaisemattoman aineiston kaiverruksesta, valmistuksesta, kokoonpanosta jne.			

Kappale			Manifestaation yksittäinen toteuma.	nide	RDA	
(Kappaleen) omistaja			Henkilö, suku tai yhteisö, jolla on kappaleen laillinen omistusoikeus.		RDA	
Kappaleeseen liittyvä muu henkilö, suku tai yhteisö			Kappaleeseen liittyvä muu henkilö, suku tai yhteisö kuin omistaja tai aineiston säilyttäjä. Kappaleeseen liittyviin muihin henkilöihin, sukuihin ja yhteisöihin kuuluvat kuraattorit, kirjansitojat, restauroijat, kerääjät, henkilöt, joille kappale on omistettu jne.		RDA	
Kokonaisuuden kuvailu			Aineistokokonaisuuden (esim. kartan, aikakausjulkaisun, kirjaston julistekokoelman tai rainasta, äänikasetista ja opettajan oppaasta muodostuvan koosteen) kuvailu.		RDA	
Kuvailijan huomautus			Tarkennus, joka on mahdollisesti hyödyksi suhteita koskevan tiedon käyttäjille tai päivittäjille. Sitä voidaan myös hyödyntää, kun muodostetaan viittauksen kohteena olevien teosten tai ekspressioiden auktorisoituja hakutietoja. Huomautus tehdään mistä tahansa tiedosta, joka on mahdollisesti hyödyksi suhteita koskevan tiedon käyttäjille tai tietoja päivittäville. Huomautus tehdään myös tiedosta, jota voidaan hyödyntää, kun muodostetaan viittauksen kohteena olevien teosten tai ekspression auktorisoituja hakutietoja.		RDA	
Käytetty lähde			Aineisto, jota on käytetty teosten, ekspressioiden, manifestaatioiden tai kappaleiden välisten suhteiden määrittämiseen. Suhteen määrittelyssä käytetyistä lähteistä tehdään viittaus, jota seuraa lyhyt kuvaus saadusta tiedosta.			
Manifestaatio			Teoksen ekspression fyysinen ilmentymä / ilmiäisy.		RDA	
Manifestaatioon liittyvä muu henkilö, suku tai yhteisö			Manifestaatioon liittyvä muu henkilö, suku tai yhteisö kuin kustantaja, jakaja tai valmistaja. Manifestaatioon liittyviin muihin henkilöihin, sukuihin ja yhteisöihin kuuluvat kirjan ulkoasun suunnittelijat, kirjasinlaattojen valmistajat jne.			
(Manifestaation) jakaja			Henkilö, suku tai yhteisö, joka on vastuussa aineiston jakelemisesta.			
(Manifestaation) kustantaja			Henkilö, suku tai yhteisö, joka on vastuussa aineiston kustantamisesta, julkaisemisesta tai ilmestymisestä.			
(Manifestaation) valmistaja			Henkilö, suku tai yhteisö, joka on vastuussa julkaistun aineiston painamisesta, monistamisesta, kirjasinten valamisesta jne.			
Moniosainen monografia			Aineisto, joka ilmestyy kahtena tai useampana joko samanaikaisesti tai peräkkäin ilmestyvänä osana ja jonka ilmestyminen päättyy tai on tarkoitettu päättymään rajalliseen määrään osia (esim. kaksiosainen sanakirja tai kolmen äänikasetin sarja).		RDA	
Osan kuvailu			Aineiston yksittäisen osan (esim. kolmeosaisen biografian yhden osan tai karttakokonaisuuden yhden osan) kuvailu.		RDA	
Osan numerointi			Laajemman teoksen osan tai osien järjestyksen määrittely.		RDA	
Paikka			Nimetty alue		RDA entiteetti	
Päivittyvä aineisto			Aineistoon, jota kartutetaan ja muokataan yhdistämällä päivitykset kokonaisuuteen. Päivittyvä aineisto on joko käsin kosketeltavaa (esim. irtolehtikansio, jonka sivuja korvataan uusilla) tai aineetonta (esim. verkkosivusto, jota päivitetään joko jatkuvasti tai jaksoittain).			
Sarja-aineisto			Aineistoon, joka ilmestyy toisiaan seuraavina ja yleensä numeroituina osina ja jonka ilmestyminen on periaatteessa päättymätöntä (esim. aikakauslehti, monografiasarja tai sanomalehti).		RDA	
Suhteen määrite			Teosten, ekspressioiden, manifestaatioiden tai kappaleiden välisen suhteen luonne.			
			Termi suhdetta koskeva selitys tarkoittaa tietoa, joka tarkentaa tai selkeyttää teoksen (jota auktorisoitu hakutieto ja/tai tunniste) ja viittauksen kohteena olevan teoksen välistä suhdetta.		RDA	
Suku			Kaksi tai useampia henkilöitä jotka ovat toisilleen sukua tai muuten esiintyvät perheenä		RDA entiteetti	
Tallennus alusta						
Teos	Work		Itsenäiseen tiedollinen tai taiteellinen sisältö.		RDA	

Yhteisö			Organisaatio tai ryhmä henkilöitä ja/tai organisaatioita, jolla on oma nimi ja joka toimii (tai saattaa toimia) kokonaisuutena		RDA entiteetti	
Viittauksen kohde (ekspressio)			Ekspressio, joka liittyy kuvailtuun ekspressioon ja johon kuvailussa viitataan (esim. uudistettu versio, käännös). Termi suhdetta koskeva selitys tarkoittaa tietoa, joka tarkentaa tai selkeyttää ekspressioiden välisiä suhteita.			
Viittauksen kohde (kappale)			Kappale, joka liittyy kuvailtuun kappaleeseen ja johon kuvailussa viitataan (esim. kappale, jota on käytetty perustana mikromuotoiselle jäljenteelle).			
Viittauksen kohde (manifestaatio)			Manifestaatiota, joka liittyy kuvailtuun aineistoon ja johon kuvailussa viitataan, esim. manifestaatio toisessa tallennusmuodossa.			
Viittauksen kohde (teos)			Teos, joka liittyy kuvailtuun teokseen ja johon kuvailussa viitataan, esim. mukaelma, kommentaari, supplementti, jatko-osa, laajemman teoksen osa.		RDA	
Yhtenä yksikkönä ilmestyvä aineisto			Aineisto, joka ilmestyy joko yhtenä fyysisenä yksikkönä (esim. yksiosaisena monografiana) tai aineettoman aineiston yhtenä loogisena kokonaisuutena (esim. PDF-tiedostona verkossa).		RDA	

Teos, ekspressio, manifestaatio, kappale -termit voivat (tilanteesta riippuen) liittyä paitsi yksittäiseen entiteettiin myös aggregaatteihin ja entiteettien osiin (esim. termillä teos voidaan viitata yksittäisiin teoksiin, aggregaattiteoksiin ja teosten osiin).

Ks. myös metatietosanasto <https://wiki.helsinki.fi/display/Metatietosanasto/Metatietosanasto>